

Horizon Scan No Net Loss Seminar

20 maart 2012

Inleiding

Het doel van de Horizon Scan is het verkrijgen van een beeld van de externe, toekomstige maatschappelijke ontwikkelingen, in termen van obstakels, risico's en kansen, die van invloed kunnen of zullen zijn op het invoeren van een No Net Loss beleid door de Nederlandse overheid en de bijdrage die het bedrijfsleven kan leveren aan het te bereiken doel. Door het in kaart brengen hiervan kunnen we ons voorbereiden op eventuele verrassingen. Overheid en bedrijfsleven kunnen dit meewegen in keuzes, fasering en uitvoering van dit beleid. Ook voegt het waarde toe aan de communicatie over No Net Loss.

Ik heb 14 wetenschappers gevraagd hun eigen horizon scan op No Net loss te maken; 8 daarvan hebben aan mijn verzoek opvolging gegeven. Zij hebben hun visie gegeven op het concept No Net Loss, relevante issues, trends, kansen en risico's geïdentificeerd, en een beoordeling gegeven van de mate waarin deze het succes van dit concept kunnen beïnvloeden.

Samenvatting van de beschouwingen

No Net loss als instrument

De meeste deskundigen benadrukken dat de Convention on Biological Diversity de context vormt van het No Net Loss concept. De Conventie definieert het begrip biodiversiteit als de verscheidenheid van soorten, genen en ecosystemen. Internationaal is afgesproken dat het verlies van deze biodiversiteit moet worden teruggedrongen en tot stand gebracht. De uniciteit van soorten, genen en ecosystemen wordt door enkele deskundigen benadrukt waaruit vervolgens de conclusie wordt getrokken dat wanneer eenmaal een soort verloren is deze niet kan worden gecompenseerd! Soorten, genen en ecosystemen zijn niet uitwisselbaar. Toepassing van het No Net Loss principe kan dus wel helpen de kans op verlies te verkleinen wanneer een like-for-like criterium wordt toegepast.

Ook wordt benadrukt dat wanneer compensatie van habitat plaatsvindt, de oppervlakte ervan groter moet zijn dan dat wat verloren is gegaan vanwege de *species-area* relatie. Dit aspect wordt vaak vergeten en dientengevolge wordt het compenseren met een groter gebied gezien als meer doen dan strikt noodzakelijk en dus Net Positive Impact.

Eveneens volgt uit de tekst van de CBD dat soorten in hun natuurlijke habitat moeten worden beschermd. Dat levert een interessant aspect op in de context van No Net Loss: wat is het na te streven doel? Is dat de evenknie van de oorspronkelijke natuurlijke situatie zoals *Vera* stelt of is dat in de Nederlandse situatie de biodiversiteit op moment dat moet worden gecompenseerd, dus dat van (half-)cultuurlijke landschappen? Met andere woorden wordt zoals *Boersema* opmerkt de beoogde biodiversiteit alleen vanuit de ecologie en natuurbescherming gedefinieerd of juist veeleer cultureel?

Interessant is dat een van de deskundigen vanuit een andere invalshoek tot min of meer dezelfde constatering komt. Hij stelt dat het huidige natuurbeleid kortzichtig is en dat dus initiatieven vanuit werkprocessen, i.e. bedrijven, steun verdienen. No Net Loss is zo'n initiatief. Maar No Net Loss vereist transparantie met betrekking tot het realiseren van de natuurdoelen: kwaliteit van de natuur en de daaruit voortvloeiende doelen moeten centraal staan. De kwaliteit van de natuur, daar gaat het dus om!

Ook in de zee is de biodiversiteit sterk teruggelopen en is sprake van een 'shifting baseline': langzaam verandert en verarmt de biodiversiteit in de zee en de huidige situatie dreigt als de natuurlijke situatie gezien te worden.

Men geeft aan dat in feite toepassing van No Net Loss neerkomt op de hoeveelheid en verspreiding van soorten, genen en ecosystemen in een bepaald gebied. Daarom zijn er ecologische

ontwikkelingsgebieden nodig om op nul biodiversiteitsverlies uit te komen. Rol voor regionale compensatiebanken? No Net Loss wordt zo een Ruimtelijke Ordening instrument.

Hoewel verschillende deskundigen aangeven dat No Net loss een prima vertaling is van de ambitie van de CBD om verder verlies aan biodiversiteit een halt toe te roepen, geven enkelen van hen ook aan dat hier een risico in zit: namelijk dat van een *licence to destroy*! Het volgen van de mitigatie hiërarchie is primair vereist waar compensatie overwogen wordt.

Meerdere deskundigen noteren een serieuze en toenemende belangstelling van bedrijven om No Net Loss toe te passen, om biodiversiteitneutraal te worden. Maar een deskundige merkt op dat de landbouw in deze ver achter blijft! Een omslag in denken is nodig in deze sector: van korte-termijn inkomen, winst, subsidie en lage voedselprijzen naar kringloopdenken, betalen voor voedselkwaliteit en ecosysteemdiensten.

Ook in de zee is de biodiversiteit sterk teruggelopen en er is weinig besef van dat wat er eertijds was. No Net Loss is een mogelijkheid om herstel en duurzame instandhouding van de oorspronkelijke biodiversiteit (of evenknie van wat er ooit was) te bereiken. De bedrijfssectoren die actief zijn op de Noordzee hebben echter ook veel potentie om bij te dragen aan biodiversiteitherstel en -behoud.

Obstakels voor een effectief beleid

Verschillende obstakels zijn geïdentificeerd die een No Net Loss beleid in de weg kunnen staan. Deze vallen uiteen in drie categorieën: gedraggerelateerde, methodegerelateerde en implementatiegerelateerde.

1 Gedrag

Een deskundige geeft aan dat verliesmijdend gedrag een belangrijke obstakel is om echte natuur te kunnen ontwikkelen: mensen richten zich vooral op wat verloren zal gaan aan biodiversiteit in plaats van op wat er gewonnen kan worden (voorbeeld Oostvaardersplassen). En dus blijft het vaak bij het behoud en herstel van gedegradeerde landbouwsystemen.

Er is onvoldoende verinnerlijking van de waarde en het nut van biodiversiteit en ecosysteemdiensten. Dat vertaalt zich naar het huidige vijandige klimaat voor natuurbehoud en -herstel, naar politieke onwil om echt te investeren in natuur, en naar de tegenstand tot het koppelen van No Net Loss aan het MER proces (men wil juist minder regelen...). Daarom is een integrale benadering met medewerking van alle stakeholders essentieel; convenanten zoals Waddenzee en gezamenlijke initiatieven zoals LiNSI op de Noordzee tonen de kansen op succes aan.

Men noemt het ontbreken van fiscale en/of economisch incentives als een obstakel om No Net Loss aan te laten slaan bij bedrijven

2 Methode

Gebrek aan kennis van biodiversiteit, educatieve verwaarlozing wordt genoemd als een issue voor een succesvol No Net Loss beleid. Zeker betreft dit ook de biodiversiteit langs de productieketens. Dit betekent dat het vaststellen van de actuele impact op biodiversiteit complex moeilijk zo niet onmogelijk is. Toch is die nauwkeurige vaststelling van de impact voorwaarde voor een geloofwaardig en bereikbaar No Net loss.

Met deze laatste opvatting zijn niet alle respondenten van de No Net Loss enquête het eens (Ref: NNL-enquête rapportage 20 maart 2012); in meerderheid is men daar voor enige mate van nauwkeurig (voor-)onderzoek!

No Net Loss concepten worden ontoereikend genoemd, evenals de creatieve oplossingen> een deskundige concludeert dat de competentiestrijd (tussen consultants) domineert.

Verder noemen verschillende respondenten het feit dat er te veel nuance, detail wordt ingebracht in de uitvoering van NNL; te veel precisie in de verlies- en winstrekening.

3 Implementatie

Fragmentatie van leefgebieden is een grote bedreiging voor het behoud van de biodiversiteit. Prins geeft aan dat dientengevolge veel grotere gebieden nodig zijn voor de compensatie dan feitelijk wordt onttrokken aan het habitat.

Verder wordt gesteld dat er gebrek aan ruimte voor compensatie is in Nederland; die ruimte kan alleen worden gevonden als zij wordt onttrokken aan de landbouwproductie. Er wordt gesteld dat alleen een goed landbouwbeleid (gericht op 'best ecological means' op de landbouwkundig meest geschikte gronden) die ruimte kan vrijmaken maar dat het huidige beleid daar helemaal niet op is gericht!

In Nederland vindt de compensatie vooral plaats op schaalniveaus die slechts de ontwikkeling van een deel van de biodiversiteitspotentie toelaten; compensatie van kwetsbare en ruimtevragende natuur kan alleen op Europese schaal. Deskundigen geven aan dat gebrek aan ruimte in Nederland een obstakel kan zijn.

Er zijn ook kansen!

Alle deskundigen noemen kansen voor No Net Loss. Kansen voor maatschappelijke groeperingen (bedrijven, NGOs, sector organisaties) om samen invulling te geven aan No Net Loss, zonder de hinder van de overheid.

Zo wordt ecologische restauratie als kans aangeduid voor de economie.

Bij het achterwege blijven van overheidsbeleid gericht op No Net Loss zijn er tegelijkertijd kansen voor offensieve maatregelen door andere partijen: No Net Loss biedt kansen om Nederland weer mooi te maken.

Certificering wordt als 'kans' naar voren gebracht. Men legt het verband tussen No Net Loss en certificering, vergelijkbaar met carbon trading en timber trading. Tegelijkertijd wordt aangegeven dat labels verwarrend werken naar de consument vanwege verschillende in omloop zijnde definities en zo. Verder is certificering gevoelig voor fraude en corruptie, De eliminatie ervan in met name de supply chain (vooral in ontwikkelingslanden) is waarschijnlijk onmogelijk. Daardoor is No Net Loss met inbegrip van de voetafdruk in de supply chain nagenoeg een utopie.

Tenslotte maakt een deskundige een vergelijking met Social Impact Bonds als mogelijk financieel instrument om No Net loss te bereiken: particuliere financiering van een No Net loss programma dat bij bewezen effect een prestatiebeloning ontvangt van de overheid. Eigenlijk vergelijkbaar met een particuliere compensatiebank.

Tot slot

Meerdere deskundigen geven aan dat de tijd rijp is om in gezamenlijkheid (bedrijven, natuurbescherming) en met oog voor elkaars positie en belangen serieus werk te gaan maken van No Net Loss. Ook ziet men dergelijke kansen voor No Net Loss in zee.

Terecht wordt de vraag gesteld of de belangen van de bedrijven, consumenten en het milieu wel voldoende 'aligned' zijn, kunnen dus politieke en sociale posities en dogma's worden overschreden om tot overeenstemming, consensus, te komen of verschillen deze stakeholders fundamenteel van mening?

Men ziet kansen voor een effectief No Net Loss beleid door bedrijven zij het onder een set van strikte voorwaarden, en concludeert dat een dergelijke invulling van het No Net Loss concept inderdaad behulpzaam kan zijn bij het bereiken van behoud en herstel van de biodiversiteit.

Met dank aan

Onderstaande deskundigen hebben een bijdrage geleverd aan de Horizon Scan. Bij deze wil ik hen bedanken voor hun waardevolle en interessante beschouwingen.

Jan Boersema, VU
Han Lindeboom, Alterra
Mark van Oorschot, PBL
Herbert Prins, WUR
Rudi Rabbinge, WUR
Andrew Skidmore, ITC
Frans Vera, Staatsbosbeheer, Stichting Natuurlijke Processen
Theo Verstrael, SOVON

Steven de Bie
De Gemeynt